

kötött haresája a vízben s csak alkalomra várnak, hogy jó pénzért, valamelyik ott elutazó uraságnak eladják s eleve-
nen rántsák elő a szőke Szamosból. Ilyen módon én is vásároltam meg a saját halamat.

A halászaim különben nagyon ügyesek voltak s úgy a kerítő-, mint a fenékhálóval és a varsával kitűnően dolgoztak, ha — akartak. De a halászat eredménye mindig *tőlük függött*, kivált ha a rabló-haresára indítottunk vadászatot; mert annak tartózkodási helyét a folyó állapotából, az időjárásból és évszakok szerint mindig biztosan tudták. Egy érdekes esetet tudok elmondani ez állításom igazolására . . .

Vőfélye voltam egy tanár és szerkesztő barátomnak, kinek lakodalma éppen május 19-re esett. Ez alkalomra egy szép haresáról kellett gondoskodnom. Négy nappal az esküvő előtt kiadtam a rendeletet halászaimnak a halászatra s annak ellenőrzésére a sülelmedi körjegyzőt kértem fel.

Két napig folyt a halászat, annélkül, hogy csak egy valamire való hal is került volna a hálóba. Keserves levélben panasolta el e dolgot a jegyző s kért, hogy harmadnapra menjek ki én is és győződjem meg a — lehetlenségről.

Másnap, ragyogó májusi hajnalon, kocsira ültem, hogy

a Szilágy-Csehtől egy óra járásra eső *szikói-szorosba* ránduljak, a hol a halászat megkezdendő lesz. A legfelségesebb tavaszi hajnal volt ez. Egyetlen felleg-fosztlány nem libegett a végtelenül nyugodt ég kék vásznán. Szellő se lebbent; a virágok illata önkényt szállongott a légtérben, mint az első-hajtott lélek. Éltető, balzsamos táplálékot szívott be a tudóm, amíg a sz.-csehi *Thököly-vár* romjaitól, a Szamos parton egykor büszkén emelkedett *Aranyos-vár* romjai a köödi erdős hegység oldalában feltűnedezték szemlélődésem körében. Ezeknek a romoknak eredetét még akkor homály fedte. Történetíróink a legközelebbi időig abban a nézetben voltak, hogy a festői romok helyén a Meszesi-convent monostora állott, szelíd lelkű, Istent imádó egyházi atyákkal benépesítve s áhitatos zsolozsmák zengték be a bájós környezetet; kereszt díszelgett a tetőzetten, hirdetvén az Isten-ember martýroságát. Dr. *Petri* Mórnak, Szilágy vármegye monografusának, sikerült e borongó homályt eloszlatni s kimutatván szerepét a múltban, hitelt érdemlő, megdönthetetlen adatokkal megállapítani, hogy ott, hol a mohlepte romok lassan porladoznak, egykor a sok vihart látott *Aranyos-vár* büszkélkedett s benne hadverő őseink védték a hazát a vad ellenségekkel szemben.

(Vége köv.)

Boér Miklós.

Vadászat.

Süketfajd-vadászat.

(Vége.)

Künn hideg szél fújt. Az erdőmester nem jósolt szerencsét, mert szélben nem dürrög a kakas. Talán reggelre megszűnik a szél, — azal vigasztaltuk magunkat. Az álom, daczára a 3 óráig tartó hegyi gyalogolásnak, sokáig nem jött a szememre. A fajdkakas, a dürgés, az ugrás, a célzás, a találás motoszkáltak agyamban. Az erdőmester a boldogok álmát aluszsza, künn a fenyők ágain végig süvöltő északi szél barátságatlan hangjával versenyre kelt a kályhában égő tűz egyhangú, de barátságos süstörgése. Alig szenderedtem el egy keveset, megszólalt a szomszéd szobában az ébresztőóra. Ejjfelután félkettő volt. Gyorsan felöltözködtem. Csakhamar reggelit hoztak s azonnal útnak indultam vezetőmmel, a hosszú Antonnal. A szél megszűnt, az ég felhős volt. Néha-néha előbújt a hold s mi egyforma lépésekkel mentünk fel-fel a magasba, a Hühnerkogel tetejére. Sűrű fenyvesek közt, majd kivágott erdőrészeteken, vízeséseken keresztül egy-egy keskeny bürűn át haladtunk célunk felé. Mélységes völgyek lejtőjén mentünk, itt-ott kapaszkodnunk kellett a sziklákba s fenyőgyökerekbe, hogy a magasba juthassunk. Utunkban hóval borított helyekre akadtunk, melyeket kísértetiesé tett a felhők között bújáló hold fénye. Mélységes és túlvilági csend uralta a tájat, melyet a távoli vízesések egyforma locsogása még egyhangúbbá tett. Minden pihent, csak én és az én hosszú Antonom, mint a kísértetek bandukoltunk a fenyvesek rengetegében. Az út valóban fárasztó kezdett lenni. Lábam majd felmondta a szolgálatot s a tudóm túlgyors tempóban működött. Az én ölhoosszú Antonom kimért lépéssel, amilyen csak egy hegyi lakosnak van, haladt előttem, mintha mi síkföldi lakók egy kis délutáni sétát tennénk. Pedig 5 óra-

val ezelőtt, előtte való este is ugyanezt a fáradságos utat tette meg.

Másfél órai út után egyszerre csak az én Antonom izgatottan megáll. „Hallotta?“ — kérdi. „Nem én!“ — válaszolám. Kevés idő múlva én is hallom az erdő mélyéből a süketfajdkakas „kelekk, kelekk“ hangját. A kakas felébredt. Ejjfel után 3 és 1/4 óra volt. Vezetőm figyelmeztetett, hogy most jön a munka legnehezebb része. Most kell megközelítenünk a fajdkakast. Fegyverem mindkét csövétbe nulla seréttel töltött hüvelyt tettem. Messze a távolban ismét felhangzik a kelekk! kelekk! de a tulajdonképeni dürgés még nem kezdődött el. Egy negyed óráig csúsztunk a hang felé, mire a kakas „kelekk, kelekk“ hangja után a klukk-ot s azután a köszörülést hallottuk. A kakas már hívja szerelmes dalával feleségeit.

A kori-alpok nyulványain 1500 méter magasban vagyunk. Körülöttünk mélységes csend, más madár még alszik, csak a vízesés egyforma moraja, a fenyőkön a szellő susogása és a fajdkakas megszakitott, titokzatos szerelmi dala hallatszik az erdő mélyéből. „Kelekk! — kelekk! — kelekk! — kelekkelekk! — klakk!“ . . . erre következik a dürgés, . . . ezt a pillanatot felhasználva ugrunk előre. Minden dürgésnél csak 2-métert haladhatunk. Közben néhány kelekk! de a dürgés elmarad. Mozdulatlanul lélegzetünket visszafojtva vártunk, míg a legközelebbi dürgésnél ismét előre mehettünk. Egy emelkedettebb szikla helyen az én Antonom megfogja kezemet s a dürgés nagyot ugrik előre, engem magával ránt s magához szorit, hogy el ne essem. A dürgés mindinkább közelebb halatszik. Az izgalomtól, daczára a hűvös hajnali szellőnek, melógem kezdett lenni. A legközelebbi dürgéskor levetem téli kabátomat, az újabb dürgéskor Antonnak nyújtom. Az új dürgésnél vezetőm eldobja magától kabátomat s lenézőleg tekint rám. Megértettem. Ily magasztos pillanatban egy kabáttal törődni!

Igy haladtunk egy óra folyásig, mindig fedett helyzetben, fától-fáig, mire az erdőőr egy vastag fenyőfához ránt magával. Vezetőm fogott még, hogy el ne essem. A hosszú Anton remegett az izgatottságtól, a vadászszenvedély dolgozott benne. Ő már megpillantotta a kakast. Tovább már nem mehettünk, mert előttünk kopár, sziklás részlet terült el s az azontúl 40 lépésnyire újra kezdődő erdő egyik fenyőfájáról hallatszott a kakas dürgése. En azonban

a kakast nem tudtam a homályban kivenni. A dürgések perczében kérdeztem vezetőmtől, hogy hol van a kakas? Csak újabb dürgéskor kaptam választ, hogy az előttünk levő legnagyobb fenyő közepén. Lehajoltam, hogy meglássam. Mintegy hat perczig maradtam így, míg az újabb dürgés felszabadított kényelmetlen helyzetemből. Felegyenesedtem s megpillantani véltem a fa tetején a kakast, mely ismét dürrögni kezd. En előírás szerint a puska kakasát felhúzó, az újabb dürgésnél czélozok és az ismételt dürgésnél meghúzó fegyverem ravaszát. Az éji homályban egy villanás, nagy durranás és ezután . . . 1 percz múlva ugyanazon a helyen hallok a süketfajd „kelekk! kelekk!” hangját. Nem találtam el, de ő sem vett minket észre. Sem a puska villanását nem látta, sem pedig annak durranását nem hallotta. „Hol van a kakas?” kérdém kíséromet újabb dürgéskor. — „A legmagasabb fenyő közepén” volt a válasz. — „Alulról fölfelé, vagy jobbról balra számítva a fa közepét?” — „Alulról fölfelé számítva a fa közepén van.” Nézem, vizsgálom a fát. Végre a félhomályban meglátom a fajdkakas fekete alakját a fenyő közepén egy ágon, amint oldalvást fordulva toporzékol, mint a kanpulyka. Előbb izgatottságomban a fenyő tetején egymásba hajló ágakat képzeltem süketfajdnak. Mintegy 4—5 méterrel czéloztam tehát magasabbra, mint a fajdkakas állott.

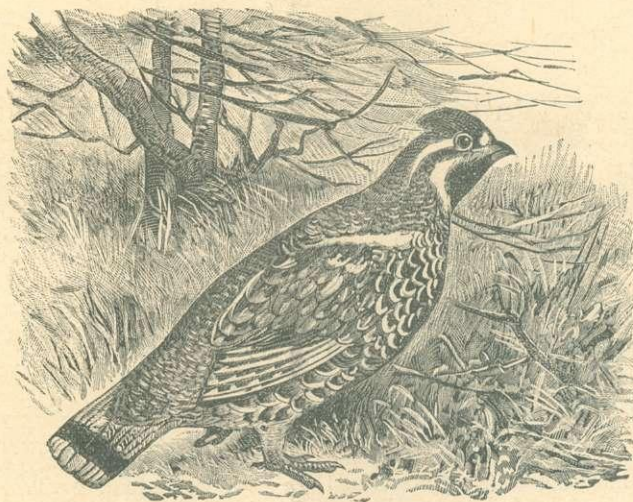
Megvártam az újabb dürgést, amikor fegyverem kakasát felhúzó, az újabb dürgésnél czélba veszem. Nem sokára ismét hallszik a „kelekk! — kelekk! — kelekk! kelekklekklekk klakk!” . . . s elsütöm a fegyvert. Ebben a pillanatban a fajd felvágja magát a magasba és félkört írva le, holtan lezuhan a földre. Az én hosszú Autonom nagy örömmel hozta fel kitartó és valóban fáradságos munkánk jutalmát, a hét kilós, 5 éves süketfajdot. Este 3 órát gyalogolni fel a hegyekbe, nem aludni, éjjel másfél órát a fenyves rengetegben botorkálni, hegyet mászni, egy órán keresztül a legnagyobb óvatossággal lépni s ugriani a kakas hangja felé, nem kis feladat, de a siker tudata s öröme elfeledtette fáradalmunkat.

Az én Autonom megnézte óráját. Reggel 4 és 1/4 óra volt, még nem pirkadt, csak az éj homálya küzködött a reggel világosságával. En eldobott télikabátomat kerestem, vezetőm pedig valami után kutatott az erdőben. Egy, azon a tájon ritkább fenyőfa, a Pinus picea után járt, melyből egy galyat vágott le, levette kalapomat s „Gut Heil” szóval kalapomba tűzött belőle egy három ágú galyacska, egy másikat pedig a kakas csőrén húzott keresztül. Ez itt így szokás. A kakas csőre tövét egy árral keresztül szúrta, egy zsineget húzott rajta át, összekötötte, egy dorongra helyezte, vállára emelte s diadallal vitte hazafelé. Az én jó Autonom, ki eddig hallgatag volt, kifogyhatatlan lett a beszédben. Nyolcz év óta szolgálja az uradalmat s ez volt a 10-ik fajdkakas, melyet az ő vadásza lőtt. Utunkban már kivilágosodott. Most látam csak, hogy milyen veszedelmes helyeken botorkáltunk mi az éjjel. Akárhány ponton csak egy megcsuszamlás, egy félrelépés és a vadász nyakával fizeti szenvedélyét, tudásvágyát, természetszeretetét.

Epen felkelt erdőmesterünk, mikor a vadászakba értünk. Őszinte örömmel gratulált a sikerhez és jegyezte fel a vadász nevét és a lövés idejét erre a czélra készült törzskönyvbe. Ujra megreggelizvén, megtekintettem a vadászak közelében elterülő erdőgazdaságot, a pisztráng-

gyűjtőt és hazafelé vettük utunkat. Az erdőmester marasztalt, hogy még egy nyírfajdot lőjsek a következő éjjel, mert 8-at jelentettek az erdőkerülők. Ennek a vadászata másként történik, mint a süketfajdé. Fáradt és álmos voltam, nem volt kedvem maradni. Majd a jövő tavasszal! Három órai gyalogolás után leértünk Unter-Drauburgba.

Itt megtekintettem az unter-drauburgi, a tizenkettedik századból fenmaradt várromokat, az uradalom mintaszerű fenyőiskoláját, az uradalomnak az erdőmesteri hivatalban elhelyezett térképeit, üzemterveit, leltárát, az erdőmester sok száza menő őzagancsait és kitömött vadjait s korai ebéd után a szíves vendégszeretet és a fajdkakas-vadászat emlékeivel délben 12 órakor a vasúti állomáshoz siettem. Fajdkakasomat, mely már kitömve szobámat díszíti, igen ügyesen fenyőágak közé csomagolták az erdőmesteri hivatalban. Az én derék hosszú Autonom hozta ki az állomásra. A vasúti állomásnál kalapomból kivettem a fenyőgalyacska, „Ne tegye azt! mondá az erdőmester, meg fogja látni, hogy úgy Karinthiában, valamint Stayerban köszönteni fogják a vadászok, mert a ki valamikor süketfajd-vadászaton volt, csak az tudja igazán méltányolni azt a fáradságot, a melylyel egy ilyen vadászat jár. A sikerhez azonban, mint minden vadászathoz szerencse s főleg a szabályoknak szigorú betartása szükséges. A szomszéd uradalomban tegnap 16 kakas biztos helyét jelentették az erdőőrök. Ugyanannyi vadász indult ki szerencsét próbálni s a 16 kakas közül csak 3 esett. A 16 vadász közül 13 nem tartotta be a szabályokat.” Ezek voltak az erdőmester szavai, a mikor a déli vasúttársulat karinthiai vonata megérkezett s én elbucsuzván tőle, hazafelé indultam.

Császár-fajd v. császár-madár.

A süketfajd-vadászatról közölt leírásom kiegészítéséül még a következőket hozom tudomására t. vadásztársajmnak. Az általam lőtt fajdkakas a dürgés (köszörülés) végén teljesen olyan hangot hallatott, mint mikor este az anyafogoly fiait hívja. Erről még nem olvastam. Az erdőmester azt mondta, hogy ez ritkaság, az

erdőőrök is jelentettek már ilyen eseteket, de ő még nem hallotta a kakas ilyen hangját. A fajd a fogolylyal rokon madár, tehát a tyúkjaikat hívogató fajdkakas ezen ritkaságszámba menő hangja az ő faji jellegéből származó sajátosság. Megjegyzem, hogy az Ujlaki-Hirschler-czég unter-drauburgi uradalomban a fajdkakas az észszerűség követelményeinek megfelelőleg vadászszák. Csakis öreg kakasokat lövetnek, évenként 10—12 darab esik. Fialat kakasok dürgését nem is szabad a vadőrnek bejelenteni. Az öreg kakasok ugyanis elűzik a fiatalokat s ezáltal az állomány szaporodását megakadályozzák. A fiatal kakas ennél fogva egyedül bújdosik a fenyvesben egész nyáron át, míg a vadász meg nem szabadítja őt vetélytársától. Télen azonban a legnagyobb barátságban élnek együtt az öreg kakasok a fiatalokkal. A nyomorúság összehozza őket és egymásmellé bújva melegítik hidegtől megdermedt tagjaikat s közösen keresik fel a fenyő rügyeit, a mi télen úgyszólván egyedüli táplálékuk.

Egy német laphoz olvastam e sorok írásakor, hogy „az igazi vadász, a ki nem a gyors és fáradság nélkül való haszon, vagy nyereszkeskedés czéljából űzi a vadászatot; kinél a vadászat főingere a természet benső megfigyelésében, a hangulatnak végtelen változatosságában nyilvánul: csak az tudja igazán megbecsülni és élvezni azokat az órákat, perczeket, melyeket a fajdkakas dürgése nyújt.” Igaza van a német írónak. De megjegyzem, hogy a ter-

mészert szeretetén és a kakas dürgésének élvezetén kívül a siker édes tudata is szükséges egy ilyen fáradságos vadászathoz. A fajdkakas-vadászatnál a siker eléréséhez pedig jó lábak, erős tüdő és véghetetlen nagy türelem szükséges. A ki ezen kívánalmak egyikének is a hiányában van, az soha sem fog fajdkakast löni.

Margitai József.

A „szunyog-sziget“.

Az ötvenes évek végén épült az újpesti gőzhajókikötő, melynek folytán az u. n. szunyog-sziget a parttal a felső végén egy töltéssel lett összekötve. Az említett sziget akkortájt valóságos őserdővel volt benöve. Százados fákkal és cserjékkel pompázott és a kúszó növények sűrűsége akkora volt, hogy sok helyen lehetetlen volt keresztülmehatolni. Az utóbbiak között különösen említendők: a vadszőlő, mely itt-ott tetemes magasságra a faágakra kúszva, egyes indái lefelé csüngtek. Ez azonban nem a közönséges, kertjeinkben előforduló vadszőlő volt, hanem nézetem szerint igen régóta elvadult kulturszőlő, amilyen a Margitszigeten is, ennek

rendezése előtt, létezett, mert őszzsel élvezhető, habár igen apró szemű fürtöcskéket termett nagy mennyiségben; amellet vadkomló és örökzöld is volt tarka összevisszaságban és az egyes kis tisztásokon a különféle növények sokasága és magas fű tenyészett, úgy hogy a sziget a maga természetadta bujaságában oly gyönyörű volt, hogy a természetkedvelő szemében eredeti szépségében semmiféle újkori szőnyegkert nem mérkőzhetett volna vele. Tetézte a hely eredetiségét az a körülmény, hogy elvadult fácán nem kis mennyiségben és néhány csapat fogoly is tartózkodott állandóan. Honnan

jött oda a fácán? Az akkori emberek azt állították, hogy egy Ó-Buda közelében levő és néhai Albrecht főherceg tulajdonát képező dunaszigetről átszállott, ahol tenyésztették és az új helyen — valószínűleg a tömérdek bogyo miatt, amely itt termett, de talán az alkalmas búvóhelyek végett is — megszerette a helyzetet és letelepedett, pedig hát itt, természetesen, nem étette senki. Az akkori újpesti lakók közül néhányan néha vadászatot tartottak a fácánokra, foglyokra, mely vadászatok igen érdekesek voltak; megjelentek hozzá pesti vendégek is, habár bizony nem könnyű volt ott a „lánezet“ némileg is megtartani. Persze csak kutyákkal lehetett boldogulni, mert emberhajtó nem bírta volna a sűrűségből a vadat kirebbenteni, de kutyákkal ez sikerült. Azonban löni jól kellett, mert a tömérdek sűrűségben a kirebbentett fácán a sok fa és cserje miatt csak egy pillanatra volt látható. De azért az eredmény mindig kielégítő volt, habár sok fácán lelapulás által megmenekülhetett, mert a szigeten mindig volt belőle. A nagy izgalom különösen vonzóvá tette a vadászatot, mert a kirebbentett fácán, közel kelvén, szinte megijesztette a nem erős idegzetű vagy kevésbé hidegvérű vadászt. Az akkor még létezett pesti ezukortisztító gyár egyik öreg, őszhajú tisztviselője egy ízben bámulatba ejtette az egész társaságot, mert ő bizony nem igen eresztett el egy vadat sem puskacsöve elől.

Arról is nevezetes volt a „szunyog-sziget“, hogy őszzsel a Duna mentén leköltözködő különféle vízimadár a sziget felső és alsó részén kinyuló hosszú homokzátonyon pihenőt tartott és akkor, kis utánjárással, egy-egy ritka madarat is lehetett puskacsó elé kapni. Úgy emlékszem, hogy egy alkalommal egy nagy északi tengeri búvár is lövetett, a kacsák többnyire leskunyhóból. Mint rikaságot megemlítem, hogy ott egy alkalommal a Dunán évenként megjelenni szokott jegeskacsa mellett egy *tökéskacsa* jérce is lövetett! Nem tudom, hogy jelenleg is létezik-e még ott vadászat és mire? Alig hiszem, hisz a kultúra a vadászat korlátozója.

Steinwaller Ödön.

VEGYESEK.

Bastard a zebra és a ló között. Afrikai gyarmatok már régen érezték szükségét egy oly igavonó állatnak, mely sikeresen ellen tud állani az afrikai klímának. Figyelmüket már régebben a zebra vonta magára, mert erős és kitartó testalkata mellett, mint benszüllött állat, a klíma minden szeszélyét elviseli. Jó tulajdonságaihoz számíthatjuk azt is, hogy rendkívül gyorsan szaporodik, úgy, hogy Kelet-Afrikában, bár nagyon erősen vadászszák, tengernyi számban van. Ma még az a nézet van elterjedve, hogy a zebra igen nehezen vagy épen sehogyssem szelidíthető meg s ennek következtében háziállatul nem alkalmazható. Bár több afrikai utazó és természetvizsgáló megezáfolta e nézetet, mégis igen sokan vannak, kik olyanok képzelik a zebrát, mint ahogy azt az állatkeretekben látják. Ezek ugyanis nem számolnak azzal a körülménnyel, hogy a zebrát az állatkeretekben nem is veszik szelidítés alá s hogy a sok ingerkedés folytán izgatott és elvadul. Délafrikában mostanában már minden nehézség nélkül használják a zebrafogatókat a postaszolgálatra s 1897-ben Rotschild W. báró London utczáin ép úgy robogott végig négyes zebrafogatán, mintha telivér angol paripákat hajtott volna.

Keleten és nyugaton már ősi idők óta párosítják a szamarat (♂) és a lovat (♀) s ezáltal a szamar kitartását, türelmét és biztos járását egyesítik a ló gyorsaságával és erejével. Afrikában csak e század elején kezdték meg a zebra és a ló (esetleg szamar) párosítását. Sokkal gyakorabban párosítják a zebrát a szamarral, mint a lóval. Cuvier volt az első, aki némi eredményt ért el a ló (♂) és a zebra (♀) párosításával. Azért mondom, hogy némi eredményt, mert a zebra a terhesség 8-ik hónapjában elpusztult. Huet értesítése szerint sikeres volt egy ló (♂) és egy dauw (♀) (tigris-ló; Equus Burschellii. Fisch.) párosítása. A keresztezésből származott bastardot 1879-ben a párisi „Jardin d'acclimatisation“-ban be is mutatták. Atlag inkább apjára, mint anyjára hasonlított. 1884-ben a „Zoologische Garten“ című folyóirat adott hírt egy zebra (♂) és egy ponyy (♀) közötti keresztezésről. A bastardot eleinte a párisi „Jardin des Plantes“-be, később pedig Hagenbeck birtokára vitték. E bastard azért nevezetes, mert nem szüleihez, hanem egy egészen különálló állattypushoz

Dürgő nyirfajd-kakas.